

Roman *Đuka Begović* napisao je Ivan Kozarac. On je hrvatski romanopisac i pripovjedač koji potječe iz seljačke slavonske obitelji, živio je u Vinkovcima. Bio je vrlo siromašan, bez zdravlja, imetka, posla, a ni razumijevanja ondašnje šire javnosti koja ga nije pravovremeno prepoznala. Odlikuje ga izrazita darovitost zapažanja, tankoćutno opisivanje ljudskog karaktera, čak i opisivanje devijacija u što se sjajno uklapa lirski opis prirode. Stvarao je na prijelazu stoljeća i pripadao je razdoblju hrvatske moderne. Za života tiskao je samo jednu knjigu, zbirku novela *Slavonska krv*. Bio je pjesnik koji je u svojim djelima najviše isticao slavonski pejzaž. Najistaknutiji motivi njegovog stvaralaštva bili su ljubav i sloboda. Umire vrlo mlad od tuberkuloze.

Roman *Đuka Begović* njegov je najpoznatiji roman koji je objavljen tek nakon njegove smrti 1911. godine. U romanu je Ivan Kozarac opisivao svog glavnog lika po kojemu je roman i dobio naziv. Opisao je korijene od kojih potječe, a koji su razlog njegovog rasipničkog života. Opisuje njegovu težnju prema uništenju i čudnu narav. Tragična sudbina Đuke Begovića može nam poslužiti kao sinonim obijesnog i strašnog bečarskog života. Roman privlači pažnju i kritičara i književnika. Ivan Goran Kovačić ga je uvrstio u dvadesetak najboljih slavenskih romana, a Krleža ga, uz Leskovara, svrstava u najokretnije pisce.

Ne samo što su modernistički, romane *Đuka Begović* i *Bijeg* moguće je usporediti. Oba romana za glavne likove imaju svojevrstne antijunake: Đuku Begovića i Đuru Andrijaševića. I u jednom i u drugom romanu pratimo život glavnih likova i njihova unutarnja razmišljanja te odnose prema okolini. Budući da u oba romana zapravo imamo jedan glavni lik, a ostali se likovi javljaju kao sporedni, možemo reći da su to i romani lika. Đuka Begović vraća se iz zatvora nakon četiri godine te nam postupkom retrospekcije opisuje svoje djetinjstvo, odnosno svoj život do odlaska u zatvor. Đuro Andrijašević predstavlja svoj život, svoje školovanje i odnos sa zaručnicom Verom i njezinom obitelji. Đuka i Đuro nisu spremni za promjene koje se od njih očekuju. Đuka Begović ne uspijeva promijeniti svoj rasipnički život ispunjen alkoholiziranjem, bludništvom i neradom. Njegov otac Šima naučio ga je da u životu ne treba ništa raditi i ni prema kome imati poštovanja, da se ne treba školovati i da će mu u životu uvijek biti lijepo ako živi kako je i on živio. Đuro Andrijašević mrzi provincijsku sredinu i malograđanštinu i ne može izdržati radeći u Senju kako bi zaradio dovoljno novca. Zapravo, obojica su se pokušala promijeniti, ali nisu uspjela. Đuro Andrijašević objavio je komediju *Revolucija u Ždrenju*, u kojoj se ruga ogorčenosti ljudskoga duha te njihovoj malograđanštini, a Đuka Begović, iako sam najgori od svih, shvaća površnost, pohlepu i bezobraztinu seljana koji ni na hodočašće nisu bili spremni pješačiti. Za razliku od njih on je svjestan svojih grijeha i pogrešaka. Đuka Begović od ranog djetinjstva živi boemskim životom, vrijeme provodi s ocem u kavanama uz alkohol i žene, dok se Đuro Andrijašević odlazi školovati u Beč. Đuka je živio u izobilju svega i otac nije dopuštao da se školuje jer mu to nije bilo potrebno, dok je Đuro bio siromašan dječak kojemu je školovanje trebalo osigurati egzistenciju. Đuka Begović odrastao je uz oca, majka mu je preminula, a Đuro je odrastao uz majku, a oca nije imao. Đuro je bio intelektualac, umjetnik kojeg je uništila vlastita neodlučnost, dok je Đuka uvijek znao što želi. To je bio neuredan život prepun opijanja, tuđih žena i ciganske svirke. Đuro je izgubio svoju jedinu ljubav Veru jer se nikako nije mogao prisiliti na učenje i završavanje fakulteta, dok je Đuka stalno mijenjao žene, a i kada se oženio nije promijenio način života. Đukina supruga umrla je na porodu te mu je ostavila kćer Smilju. Đuka se za nju uopće nije brinuo, pravio se kao da nije njegovo dijete. Kada je došao

trenutak da se Smilja uda, njen otac nije imao novac jer ga je zapio. Nakon svih životnih neuspjeha i Đuro se predaje alkoholu kao što je to cijelo vrijeme radio Đuka. Na kraju obojica propadaju i fizički i materijalno: Đuka je rasprodao cijelo imanje čak nije ništa ostavio za kćer Smilju, a Đuro se ubija na kraju romana. Đuka je živ i radi kao pastir, ali pripovjedač nam daje na znanje da on neće moći tako dugo izdržati jer mu njegova nemirna krv to neće dopustiti. Sada više nema materijalnog bogatstva, ali možda se oda krađi ili čak nekim većem kriminalnim postupcima koje je već u romanu počinio. Možda!

Također, lik Đuku Begovića možemo usporediti s likom Ivica Kičmanovića. Ivica Kičmanović glavni je lik poznatog romana *U registraturi* koji je napisao Ante Kovačić. Kod oba lika susrećemo se s njihovim najvećim problemom, a to je problem žene. Ivica Kičmanović bio je zaljubljen u Lauru koja je bila uzrok svih njegovih nemogućnosti u životu. Đuka nije imao identičan problem, on je volio mnoštvo žena, ali jedna ga je koštala četiri godine zatvora. Stoga možemo reći da oba lika povezuju fatalne žene koje su im uništile život. Ivica je odrastao na selu dok nisu otkrili njegove talente i poslali ga u Zagreb na školovanje, mogao je uspjeti, ali se nije privikao na takav način života, dok je Đuka Begović cijeli svoj život proveo na selu ne školujući se. U oba romana opisuje se njihovo rodno mjesto, selo. Kozarac i Kovačić opisuju selo pomoću njihovih unutarnjih osjećanja te na taj način prikazuju prirodu. Doživljaj slavonskog kraja najbolje dolazi do izražaja u epizodi Đukine vožnje, jurnjave s konjima kroz ravnice, njive i šumu – vidno je opipljiva želja za potpunom slobodom i neograničenošću – himna slobodi „Đuka skoči u kola i potjera konje preko šljivika, žita, ječma. Nije mario što tim gazi tuđe plodine, žuljeve tuđih ruku. Mislio je samo gdje je osjetljivije mjesto na konjima da ih tamo ošine kandžijom. Isto tako natjera ih na baru punu mulja, trske i šaša...Zapravo on nije vidio onaj mulj i onaj šamac. On je vidio samo ravnu dugu prosiku i tuda da je najkraći put do nje.“. Za Đuku možemo reći da je aktivan tijekom cijelog romana. Razmišlja o svemu, pokušava se promijeniti, ali odustaje jer nije navikao živjeti drugačiji život nego što je živio, također sudjeluje u životu, a pokretač njegovog bića je strast. Suprotnost možemo vidjeti u liku Ivica Kičmanovića koji nema onu volju, samoodlučnost, samosvojnost i samosvjesnost koja je potrebna glavnome junaku djela, stoga ga nazivamo pasivnim likom. Ni Ivica ni Đuka nemaju nikakve ciljeve u romanima, nisu sigurni što žele. U oba romana možemo primijetiti „ljubavni trokut“. *U registraturi* ga čine glavni lik Ivica, njegova ljubav Laura i Mecena koji je zapravo Laurin otac, dok u romanu Đuka Begović taj trokut tvore glavni lik Đuka i njegov otac Šime koji imaju istu ljubavnicu.

Đuka je simbol muške snage, doduše destruktivne koja ruši sve pred sobom. Ne vodi se razumom, nego ga tjeraju nagoni i strasti. Na tragu je naturalističkih likova, određen je nasljeđem – očevi geni ga nisu mimoišli, a uz to ga je otac nepopravljivo odredio odgojem. Živio je u sredini koja za njega nije bila niti malo inspirativna, otuđio se od licemjerja i pokorenog mnoštva kojima su jedini važni pojmovi bili kuća i dom. Outsajder je i ne pripada zajednici seljana sa svim njihovim strogo određenim društvenim normama. Ljudi koja ga okružuju u funkciji su ispunjenja niskih strasti, a u konačnici iz njega probija temperament. „Gnjila krv! – kaže Đuka sebi i drugima.“ „Šimina bisna krv! – govorili starci.“. U vlastitoj ludosti je dinamičan lik koji teži promjeni i kretnji za razliku od statične seoske sredine – „A on bi htio letjeti, letjeti tako u ludo...“.

Đuka Begović tipično je modernističko djelo jer je razbijena kronologija, postupkom retrospekcije stalno se vraćamo u prošlost romana. Epizode su pomiješane, ovise o glavnom liku i njegovom trenutnom raspoloženju. Težište se stavlja na psihologizaciju lika. O liku saznajemo kroz njegova razmišljanja (unutarnji monolog), a također je lik ujedno i pripovjedač. Kozarac se vrlo kritično odnosi prema društvu, slavonskom selu.. Najbolje je vidljivo u odnosu Đuke prema suprotnom spolu. Sjajno je iscrtao položaj žene u društvu 19. stoljeća. Sva tri romana su jako poučna i zanimljiva, mislim da bi svaka osoba u životu trebala imati završenu školu i potruditi se oko onoga što želi. Ni jedan od likova nije bio dovoljno uporan u onome što su radili, a vjerujem da bi uspjeli da su uložili malo više truda. Sviđa mi se način na koji završava roman Đuka Begović, otvoreni kraj kako bismo razmislili malo o svemu što se zapravo događa u romanu.